

3. Normkritik blir normkreativitet – ett reflekterande arbetssätt med syfte att förändra pedagogers förhållningssätt kring normer i förskolan

Nyckelord: Normkritik, normkreativ, allas lika värde

Bakgrund: Våren 2019 delade en förskollärarstudent med sig av ett boktips, *Normkreativitet i förskolan – om normkritik och vägar till likabehandling*. Boken väckte intresse hos rektorn samt hos en förskollärare. Innehållet fick oss att reflektera över hur vi arbetar med normer på vår förskola och detta blev starten på en undersökning på Åkerbrukets förskola. Syftet med undersökningen var att skapa en bild av om och hur pedagogerna berörde normkritik och dess innebörd ute i verksamheten exempelvis genom att läsa normkreativ litteratur eller föra pedagogiska samtal om ämnet. Vårt första uppgift var att tillsammans tydliggöra de olika begreppen normkritisk och normkreativ med syfte att skapa en gemensam bild av begreppens innebörd. Genom boken *Normkreativitet i förskolan* fick vi hjälp att skapa förståelse för begreppen. I boken beskrivs tydliga förklaringar: Normkritik innebär att göra en analys utifrån olika normer och diskrimineringsgrunderna. Det normkreativa är själva görandet, det vill säga vad och hur vi gör för att förändra (Salmson.K & Ivarsson.J (2019). Salmson. K & Ivarsson. J (2019) menar att det är vår skyldighet som pedagoger att arbeta normkreativt i förskolan då det tydligt står i läroplanen för förskolan, att vi ska synliggöra alla människors lika värde (lpfö 18 Skolverket 2018, s.12). Vi kunde genom vår undersökning inte se något av ovanstående och lyfte frågan vidare till ledningsgruppen där det togs ett beslut att vi hösten 2023 skulle starta upp en bokcirkel där samtliga pedagoger samt specialpedagog på förskolan skulle ingå (*Normkreativitet i förskolan – om normkritik och vägar till likabehandling*). Innehållet har processats långsamt med stort fokus på kollegiala samtal med tydliga frågeställningar och diskussionsunderlag. Detta med syfte att skapa fördjupande reflekterande samtal för samtliga pedagoger.

Syfte och frågeställning:

Syftet med bokcirkeln var främst att skapa en gemensam bild över hur vi på vår förskola kan fokusera på normkritik hos pedagogerna, samt att i nästa led få ner kunskapen och resultaten av de reflekterande kollegiala samtalen till arbetet med barnen. Som nämnts tidigare behövde vi först lokalisera vad normkritik är för oss för att sen kunna arbeta med det ur ett normkreativt perspektiv. Hur kan en bokcirkel bidra till att utveckla ett normkreativt förhållningssätt hos förskolans pedagoger?

Metod:

För att följa upp arbetet har rektorn lyft frågan: *Normkreativitet i förskolan – vilka förändringar har skett hos dig?* kopplat till varje enskild pedagog som en punkt i medarbetarsamtalen. Svaren rektor fått på frågan är sammanfattningsvis positiva, de flesta pedagoger anser att de har lättare för att ta fram en normkreativ bok och läsa för barnen eller att de deltar i diskussioner på ett mer öppet sätt än tidigare kring normer. För att koppla pedagogernas reflektioner och kunskap till barnens vardag har två förskollärare skapat ett nära samarbete med Svedala bibliotek. De två förskollärarna har besökt två barnbibliotekarierna och genom detta möte både samtalat kring normkreativ litteratur och fått praktiska tips. Detta i syfte att finna bra normkreativ barnlitteratur som systematiskt enligt ett utarbetat dokument ska läsas både i undervisning och i utbildning. Detta arbete följs upp kontinuerligt genom pedagogiska gruppsamtal som de två förskollärarna har ansvar för, med fokus på olika frågeställningar, tre exempel på dessa: *Hur ofta läser du normkreativa barnböcker på din hemvist? Kan du se att barnen väljer den normkreativa litteraturen i samma utsträckning som andra böcker? Vad kan du själv bidra med för att fördjupa boksamtalen med barnen kring den normkreativa litteraturen?* Arbetet synliggörs för vårdnadshavare genom vår digitala lärportal Unikum i syfte att skapa en tydlig bild kring vårt arbete.

Diskussion och resultat:

Våra analyser som vi baserar på pedagogers svar genom rektorns fråga vid medarbetarsamtal samt utifrån svar och diskussioner av pedagogiska gruppsamtal från start fram till idag visar att Åkerbrukets förskola håller på

att gå från normkritiskt till normkreativt. Detta kan vi se genom att den normkreativa litteraturen står framme i bokhyllorna på förskolan till skillnad från tidigare då den inte var tydlig alls, att den normkreativa barnboken är på väg att bli en självklar del av läsutbudet. Vi kan se genom svar i rektorns medarbetarsamtal samt i kollegiala reflekterande diskussioner hur pedagogerna beskriver effekterna av den normkreativa barnlitteratur som nu används mer planerat i barnens vardag. Pedagogerna uttrycker också den öppenhet de börjat se hos barnen kopplat till allas lika värde.

Åkerbrukets förskola behöver fortsätta med reflekterande kollegiala samtal kring ämnet och slutföra boken kopplat till bokcirkeln. Vi behöver också fortsätta att fördjupa oss inom normkreativ barnbokslitteratur för att skapa ännu större effekter som når ut till barnen. Vår förhoppning är att fler förskolor, fritidshem och skolor för de yngre åldrarna kan se en relevans i vårt arbete och också välja detta arbetssätt, i syfte att kunna utmana normerna i vårt samhälle genom att börja med pedagogers och barns öppenhet.

Referenser:

Salmson, K & Ivarsson, J (2019). Normkreativitet i förskolan – om normkritik och vägar till likabehandling. OLIKA förlag AB.

Skolverket (2018). Läroplan för förskolan: Lpfö 18.